

Герасименко Олексій<https://orcid.org/0009-0004-3611-3389>

Аспірант кафедри мистецьких дисциплін
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: oleksi679@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ СКУЛЬПТУРИ

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні організаційно-педагогічних умов розвитку художньо-творчих здібностей засобами скульптури.

Методологічною основою дослідження є загальнотеоретичні методи: аналіз педагогічної, психологічної літератури; порівняння, систематизація, узагальнення, інтерпретація отриманих результатів з проблеми дослідження.

Наукова новизна полягає у тому, що вперше обґрунтовано організаційно-педагогічні умови розвитку художньо-творчих здібностей учнів засобами скульптури з урахуванням їх природи та особливостей скульптури як особливого виду образотворчого мистецтва.

Висновки. Встановлено, що художньо-творчі здібності проявляються та можуть бути виявленими у різних видах діяльності особистості – у сприйманні творів мистецтва, у переживанні емоцій від побаченого, у перетворенні власного досвіду взаємодії з певними видами мистецтва, у створенні власного творчого продукту. Основними показниками художньо-творчих здібностей є: естетичне ставлення; дивергентне мислення; художньо-творча уява; практичні вміння та навички у художній діяльності (скульптурній).

Визначено організаційно-педагогічні умови розвитку художньо-творчих здібностей учнів засобами скульптури в умовах художньої школи: збагачення естетико-художнього досвіду учнів – як базова, оскільки чуттєво-емоційний, життєвий та естетико-культурний досвід особистості є підвалинами для роботи естетичної уяви, її реалізації у творчій діяльності; позитивна мотивація до художньо-творчої діяльності; залучення учнів до продуктивної творчої діяльності з використанням творчих завдань розвитку художньо-творчих здібностей; достатнє матеріально-технічне забезпечення процесу навчання скульптури, оскільки ефективна реалізація попередніх умов неможлива без відповідної матеріально-технічної бази.

Перспективами подальших досліджень цього напрямку є створення структурно-функціональної моделі, яка забезпечить ефективну реалізацію розвитку художньо-творчих здібностей учнів засобами скульптури.

Ключові слова: художньо-творчі здібності, педагогічні умови, скульптура, образотворче мистецтво.

Постановка проблеми. Сучасне життя вимагає від людини швидкості орієнтації, гнучкості мислення та здатності адаптуватися до нових умов, що робить розвиток творчого потенціалу необхідним вектором освіти. Розвиток художньо-творчих здібностей є однією з ключових проблем та водночас пріоритетних завдань сучасної мистецької освіти, що зумовлено потребою суспільства у творчих особистостях, здатних до нестандартного мислення та самореалізації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Окремі аспекти розвитку художньо-творчих здібностей розкриваються у дослідженнях з психології, педагогіки та мистецької освіти. Зокрема, психологію творчих здібностей досліджували В. Моляко, В. Кирієнко, Г. Костюк та ін. Проблеми розвитку художньо-творчих здібностей дітей різного віку присвячені дослідження Є. Новоселецької, Т. Коломойця, Ю. Тараненка та інших. Останні наукові дослідження у галузі розвитку художньо-творчих здібностей фокусуються на поєднанні традиційних методів із сучасними технологіями, психологічній підтримці та індивідуальному підході. Дослідники наголошують, що розвиток творчого потенціалу є необхідним для формування гнучкого мислення, здатності до самоактуалізації та емоційного інтелекту. Розвитку художньо-творчих здібностей дітей дошкільного віку присвячені дослідження Є. Новоселецької, М. Антонюк, В. Городиської, Л. Старовойт; дітей молодшого шкільного віку – У. Скурідіної, Т. Сіваша, Д. Джоли; художньо-творчі здібності студентів різних спеціальностей є предметом вивчення К. Горчинської, О. Семенової, О. Побірченко; проблема розвитку художньо-творчого потенціалу у естетико-педагогічному

аспекті широко репрезентована у спадщині відомих українських педагогів і мистецтвознавців В. Глазкова, А. Дубасенюк, С. Коновець, В. Лихвара, Л. Масол, Г. Падалки, О. Рудницької, Т. Скорик, О. Щолокової та ін. Так, у дослідженні Т. Скорик, А. Міненко розглядають художньо-творче мислення як розгорнуту специфічну розумову діяльність, опосередковану в художньому образі; а його розвиток можливий тільки в умовах розв'язання проблемних художніх ситуацій, завдань, у власній продуктивній мистецькій діяльності [7, 210].

Попри значний науковий інтерес до проблеми розвитку художньо-творчих здібностей, практично відсутні дослідження ролі скульптури у цьому процесі.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні організаційно-педагогічних умов розвитку художньо-творчих здібностей учнів засобами скульптури.

Методологічною основою дослідження є загальнотеоретичні методи: аналіз педагогічної, психологічної літератури; порівняння, систематизація, узагальнення, інтерпретація отриманих результатів з проблеми дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ефективний розвиток художньо-творчих здібностей учнів художніх шкіл засобами скульптури вимагає спеціально створених умов, які поєднують співробітництво між суб'єктами освітнього процесу, розвиток особистісного потенціалу, активну позицію особистості щодо навчання [4].

Такі умови називаються організаційно-педагогічними та вимагають певного термінологічного обґрунтування. Для цього будемо спиратися на теоретичне обґрунтування конструкту «організаційно-педагогічні умови» авторства професора М. Бирки, адже воно є вичерпним та універсальним для всіх галузей науки. У якості основних властивостей конструкту «організаційно-педагогічні умови» авторка виділяє їх кількість, необхідність та достатність та поділяє їх на внутрішні (об'єктивні) та зовнішні (суб'єктивні). Дослідниця у структурі понятійного апарату досліджуваного конструкту виокремлює концепти: «умова», «педагогічна умова», «організація» та «організаційна умова». В результаті поняття «організаційно-педагогічні умови» було уточнено як «сукупність спеціально створених обставин досліджуваного процесу (формування досліджуваної готовності)», що забезпечують управління ним як певною системою та відбиває авторське бачення внутрішньої упорядкованості та узгодженості всіх елементів, спрямованих на досягнення поставленої мети [2].

Таке трактування визначеної дефініції є базовим та уможливує авторське бачення конкретного досліджуваного феномену (процесу) в аспекті структури, складових частин і підсистем, а також ієрархії у їх взаємодії.

Обґрунтування організаційно-педагогічних умов розвитку художньо-творчих здібностей, на наше переконання, необхідно здійснювати з урахуванням природи самих художньо-творчих здібностей (враховуючи вікові та психологічні особливості їх розвитку) та особливостей скульптури як особливого виду образотворчого мистецтва.

Здібності розвиваються на основі природних задатків за наявності сприятливих умов. Виділяють такі рівні розвитку здібностей: здібність – обдарованість – талант – геніальність. Важливою є вікова періодизація розвитку здібностей: дошкільний вік, молодший шкільний вік, підлітковий вік, юнацький вік, дорослий вік. Кожен період потребує особливих підходів та має свою сенситивність у розвитку здібностей.

Згідно класичних теорій психології творчості (Ч. Спірмен, Г. Костюк), творчі здібності поділяють на загальні та спеціальні. До загальних відносять творчі здібності, креативність – поєднання інтелекту, уяви, дивергентного та латерального мислення. До спеціальних здібностей належать так звані виконавські здібності, необхідні для оволодіння певним видом діяльності (у нашому випадку – мистецтвом скульптури). Треба зазначити, що різниця між загальними і спеціальними здібностями (у контексті нашого дослідження) є відносною: загальні творчі здібності закладені в основі спеціальних і є однією з головних умов розвитку останніх. В основі такого поділу лежать особливості початкового засвоєння дитиною суспільного досвіду за допомогою двох видів дій – імітації та інвенції [1; 8; 9].

Спеціальні здібності, у свою чергу, поділяються на естетичні (переживання й оцінювання творів мистецтва) та художні (здатність до створення художньої цінності: прихильність, потреба та можливість діяльності у певній мистецькій галузі). Художні здібності постають як своєрідний вияв, конкретизація і спеціалізація естетичних здібностей (за В. Моляко).

Здібності розвиваються тільки у процесі діяльності. Провідним тут є принцип єдності свідомості і діяльності, згідно з яким здібності (у тому числі і художньо-творчі) не тільки впливають на успішність виконання діяльності, алей й формуються, розвиваються у діяльності.

Освітнє середовище також має сприяти розвитку здібностей – надихати, розвивати, бути безпечним і зручним. Тут має поєднуватись естетика предметного середовища та естетика соціально-педагогічного середовища.

Маємо також відзначити, що розвиток художньо-творчих здібностей залежить не тільки від об'єктивних чинників, але й від суб'єктивних, зокрема від урахування індивідуальних особливостей учнів, тобто потребує особистісно орієнтованого підходу, індивідуальної траєкторії навчання.

Такі особливості розвитку здібностей зумовлюють обґрунтування спеціальних організаційно-педагогічних умов розвитку художньо-творчих здібностей учнів засобами скульптури в освітньому середовищі художньої школи.

Художньо-творчі здібності проявляються та можуть бути виявленими у різних видах діяльності особистості – у сприйманні творів мистецтва, у переживанні емоцій від побаченого, у перетворенні власного досвіду взаємодії з певними видами мистецтва, у створенні власного творчого продукту.

Аналіз позицій і концепцій розвитку художньо-творчих здібностей різних авторів (Л. Виготський, О. Кульчицька, В. Моляко, І. Новоселецька, Н. Карпенко, О. Шпікалова, Дж. Гілфорд, Е. Торренс) дозволяє виділити основні показники художньо-творчих здібностей: естетичне ставлення; дивергентне мислення; художньо-творча уява; практичні уміння та навички у художній діяльності (скульптурній). У процесі розвитку художньо-творчих здібностей ці показники доповнюють один одного. Їх системний розвиток сприяє ефективному розвитку художньо-творчих здібностей.

Більшість дослідників (О. Музика, В. Моляко, Ю. Мальований, О. Просіна та ін.) погоджуються з такими ефективними умовами розвитку здібностей як:

- наявність у людини певних задатків та своєчасне їх виявлення;
- активне залучення людини до того виду діяльності, в якій відповідні здібності розвиваються;
- педагогічне керівництво, тобто наявність грамотних, підготовлених педагогічних кадрів, які вправно володіють методикою розвитку відповідних здібностей;
- застосування сучасних ефективних технологій навчання;
- освітнє середовище, сприятливе для розвитку відповідних здібностей [1].

Комплексна дія цих чинників гарантує перетворення природних задатків на високі здібності та обдарованість. Відсутність хоча б одного з них (наприклад, педагога або середовища) значно уповільнює або унеможливує розвиток.

Ґрунтуючись на таких загальних положеннях, з урахуванням особливостей скульптури, як специфічної діяльності та як особливого виду образотворчого мистецтва, можемо визначити організаційно-педагогічні умови розвитку художньо-творчих здібностей учнів засобами скульптури в умовах художньої школи. Визначені організаційно-педагогічні умови також враховують певну етапність у розвитку художньо-творчих здібностей.

1. *Збагачення естетико-художнього досвіду учнів.* Ця умова має надзвичайно важливе значення для розвитку художньо-творчих здібностей та є базовою, оскільки чуттєво-емоційний, життєвий та естетико-культурний досвід особистості є підвалинами для роботи естетичної уяви, її реалізації у творчій діяльності.

Особлива роль у розвитку художньо-творчих здібностей належить естетико-художньому досвіду учня. У наукових дослідженнях, присвячених питанням генези естетичного відношення до різних творів мистецтва, підіймаються питання естетичного та художнього сприймання. Естетичне сприймання – здатність дитини до виокремлення з явищ дійсності та мистецтва процесів, властивостей, якостей, які породжують естетичне переживання. Ціль художнього сприймання – виховання естетичного відношення до світу, людини, мистецтва. Для естетичного і художнього сприймання (а також естетичного відношення) характерною є взаємодія двох аспектів: яскравої емоційної чуйності й установки на красу та виразність змістової форми об'єкту, що сприймається [6]. На цьому етапі відбувається розвиток у школярів здатності визначати й оцінювати виразно-сміслові елементи форми творів скульптури та інших видів мистецтв, виявляти естетично-виразні засоби. Особливості сприймання й оцінки художніх творів обернено корелюються з рівнем розвитку естетичних здібностей. В. Пономарьова з цього приводу зазначає, що оцінка мистецьких творів особистістю являє собою складний процес, який поєднує емоційно-інтуїтивну оцінку об'єкту, співставлення сприйнятих образів з еталонами власного естетичного смаку та співвідношення їх із загальноприйнятими в суспільстві [6]. Тобто, розвиток художньо-естетичного досвіду учнів через естетичне та художнє сприймання сприяє розвитку рівня художньо-творчих здібностей.

Скульптура відрізняється значним ступенем символічності й умовності (порівняно з живописом), а отже, є значно складнішою та більш глибинною для сприйняття [9]. Розуміння художньої мови скульптури, співвідношення об'єму та простору у тій чи іншій культурі та історичному періоді дозволяє усвідомити логіку і специфіку формування художнього образу.

Це, у свою чергу, сприяє формуванню авторського творчого бачення, власного стилю, навіть у навчальних роботах. Цінним тут є й використання регіонального компоненту.

Естетичні переживання – естетичні емоції – естетичні почуття – естетична свідомість – естетичний смак – естетичний ідеал – така логічна послідовність розвитку естетичного ставлення особистості до світу [3]. Саме за такою логікою має збагачуватися та розвиватися естетико-художній досвід учнів, як одна з важливих умов розвитку художньо-творчих здібностей.

2. *Позитивна мотивація до художньо-творчої діяльності.* Викладач має сприяти розвитку мотивації творчості: створення ситуації успіху, використання різноманітних інтерактивних методик і технологій, забезпечення сприятливого психологічного клімату, відбору проблемних та проєктних задач і завдань тощо. Важливе значення має освітнє середовище, яке має надихати, розвивати, бути безпечним і зручним. Всі компоненти освітнього середовища (просторово-семантичний, змістово-методичний, комунікативно-організаційний) мають працювати спільно для створення позитивної мотивації учнів до творчості. Вищим ступенем мотивації має стати самомотивація учнів.

3. *Залучення учнів до продуктивної творчої діяльності з використанням творчих завдань розвитку художньо-творчих здібностей.*

Завдання для розвитку уяви та творчого (дивергентного, латерального) мислення. На основі накопичення художньо-естетичного досвіду учнів необхідно створювати умови для розвитку їх уяви. Творча уява – самостійне створення нових образів, які реалізуються в оригінальних та цінних продуктах діяльності. Художня уява – здатність свідомості синтезувати й творчо перетворювати сприйняття та уявлення, створювати образи і моделі буття у відповідності з принципами художнього, духовно-практичного освоєння світу, визначаючи їх у матеріалі та мові конкретного виду мистецтва (у нашому випадку – скульптури) [5]. Розвиток уяви та дивергентного мислення є центральним компонентом розвитку художньо-творчих здібностей. Він пов'язаний із завданням розвитку здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між образом, що виник, і способами його втілення. Тут відбувається пошук варіантів побудови образу на основі оригінального та різноманітного поєднання художніх елементів (вибір форми, матеріалів та інших засобів для його втілення у скульптурі). Дивергентне мислення визначається як тип мислення, що розвивається у різних напрямках. Даний тип мислення передбачає варіативність шляхів вирішення проблеми та здатний призвести до несподіваних висновків та результатів [8]. Саме дивергентне мислення лежить в основі створення творчого продукту і відповідає природі художньо-творчих здібностей, оскільки розвиває здатність до комбінаторних умінь (вбудовувати варіанти цілісного художнього образу з різноманітного поєднання художніх елементів), а також відповідає за розвиток здатності до зіставлення, порівняння, виявлення подібності та відмінностей, діалектичності як основної ознаки філософії творчого мислення. Використання спеціально розроблених завдань, задач і ситуацій засобами мистецтва сприятиме розвитку уяви і творчого мислення учнів.

Використання максимальної кількості скульптурних матеріалів (у тому числі нетрадиційних) та способів їх обробки. Художньо-творчі здібності неможливо сформувати поза діяльністю. І водночас, вони є важливим фактором успішності виконання цієї діяльності. Відомо, що в реалізації образу, який первісно склався у свідомості особистості, у ході практичної діяльності, необхідно вправно володіти мовою та засобами конкретних видів мистецтва, тобто є необхідними певні спеціальні уміння й навички для створення художнього образу. Тут відбувається втілення учнем власних вражень у творчому продукті; вдосконалення практичних умінь та навичок, необхідних для створення художнього образу в матеріалі скульптури. Для формування художнього образу скульптура дає значну варіативність способів творення та художніх засобів: ліплення з пластичних матеріалів, висікання з твердих, лиття з матеріалів, здатних змінювати свій агрегатний стан; площинне зображення (всі види рельєфів) або об'ємне зображення (тривимірність); використання великої кількості матеріалів і фактур (як традиційних, так і нетрадиційних); можливість оздоблювати/розписувати готові вироби. Особливого значення при цьому набуває організація навчальної творчо-пошукової активності учнів. Практичний та поліхудожній характер завдань (пластилінова анімація, бутафорія та декорації для театру тощо) також сприятиме розвитку художньо-творчих здібностей учнів.

Використання завдань з різними видами скульптури за призначенням: монументальна; монументально-декоративна; станкова; скульптура малих форм; дрібна пластика. Кожен з цих видів скульптури відрізняється підходами до створення, виражальними засобами, матеріалами, розмірами, тематикою. Важливо, щоб учні розуміли та на практиці вміли створювати художні образи в кожному з цих видів, передаючи їх специфіку.

4. *Достатнє матеріально-технічне забезпечення процесу навчання скульптури.* Ефективна реалізація попередніх умов неможлива без відповідної матеріально-технічної бази. Специфіка скульптури полягає у її високій технологічності. Різні підходи до формування художнього

образу, велика кількість матеріалів та інструментів, способів їх обробки, технологій зберігання передбачають наявність спеціалізованої майстерні з професійними обертовими станками, спеціальними інструментами (різці, стеки), резервуарами зберігання матеріалу (глина), піччю для обпикання тощо. Важливим складником має бути колекція наочних посібників (гіпсових зразків, опудал тощо).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Кожна педагогічна умова доповнює і підсилює іншу. Такий комплексний підхід відповідає психолого педагогічним особливостям розвитку художньо-творчих здібностей. Реалізація таких організаційно-педагогічних умов передбачає високу кваліфікацію педагогічного складу та адаптацію матеріально-технічного забезпечення закладу освіти. На основі визначених педагогічних умов можна створити модель, яка б визначала педагогічний процес розвитку художньо-творчих здібностей учнів засобами скульптури. Перспективами подальших досліджень є розробка діагностичного інструментарію для дослідження рівня розвитку художньо-творчих здібностей на основі визначення відповідних критеріїв та показників.

References

1. Антонова О. Проблема співвідношення здібностей і обдарованості. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/1314/1/07aoeszo.pdf>
Antonova O. Problema spivvidnoshennia zdibnostei i obdarovanosti [The problem of the relationship between abilities and giftedness]. Retrieved from: <https://eprints.zu.edu.ua/1314/1/07aoeszo.pdf> [in Ukrainian].
2. Бирка М. Ф. Конструкт «організаційно-педагогічні умови» у дисертаційних дослідженнях: сутність, властивості і методи визначення. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. №90. URL: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2023/90/13.pdf>
Byrka M.F. (2023). Konstrukt «orhanizatsiino-pedahohichni umovy» u dysertatsiinykh doslidzhen-niakh: sutnist, vlastyvoli i metody vyznachennia [The construct «organizational and pedagogical conditions» in dissertation research: essence, properties and methods of definition]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* – Pedagogy of forming creative personality in higher and secondary schools. 2023. №90. [in Ukrainian].
3. Бутенко В., Бутенко Н. Естетична свідомість як умова організації життєдіяльності особистості за законами краси. *Молодь і ринок*. №3(182). 2020. URL: <https://mir.dspu.edu.ua/article/view/216617> [in Ukrainian].
Butenko V., Butenko N. (2020). Estetychna svidomist yak umova orhanizatsii zhyttiediialnosti osobystosti za zakonomy krasy [Aesthetic consciousness as a condition for organizing the life of an individual according to the laws of beauty]. *Molod i rynek – Youth and the market*. №3(182). Retrieved from: <https://mir.dspu.edu.ua/article/view/216617> [in Ukrainian].
4. Вдовичин Т. Я. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов для забезпечення навчального процесу майбутніх фахівців у педагогічному університеті. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1135/1/Стаття_організаційно-педагогічні_умови_Вінниця.pdf
Vdovychyn T. Ia. Obgruntuvannia orhanizatsiino-pedahohichnykh umov dlia zabezpechennia navchalnoho protsesu maibutnikh fakhivtsiv u pedahohichnomu universyteti [Basis of organizational and pedagogical conditions for ensuring the initial process of future specialists at the pedagogical university]. Retrieved from: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1135/1/Стаття_організаційно-педагогічні_умови_Вінниця.pdf [in Ukrainian].
5. Жейнова С., Мельникова Н. Педагогічні умови розвитку творчої уяви дітей засобами ігрової художньої діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. №18 (2017). 2017. URL: <https://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/1893>
Zheynova S., Melnykova N. (2017). Pedahohichni umovy rozvytku tvorchoi uiavy ditei zasobamy ihrovoi khudozhnoi diialnosti [Pedagogical conditions for the development of children's creative imagination through playful artistic activities]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. Serii: Pedahohika – Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy. №18. Retrieved from: <https://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/1893> [in Ukrainian].
6. Пономарьова В. В. Особливості естетичного сприйняття художніх образів (на прикладі творів образотворчого мистецтва). 2022. URL: <https://dSPACE.hnpu.edu.ua/items/4ec19cbe-b419-4960-8c93-02317812d3d6/full>
Ponomarova V.V. (2022). Osoblyvosti estetychnoho spryiniattia khudozhnikh obraziv (na prykladi tvoriv obrazotvorchoho mystetstva) [Features of the aesthetic perception of artistic images (using

- the example of works of fine art)]. Retrieved from: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/4ec19cbe-b419-4960-8c93-02317812d3d6/full> [in Ukrainian].
7. Скорик Т. В., Міненюк А. О. Психолого-педагогічні основи розвитку художньо-творчого мислення учнів у процесі мистецької діяльності. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 26 (182). Чернігів : НУЧК, 2024. С. 207-212. DOI: 10.58407/visnik.242637
Skoryk T. V., Minenok A. O. (2024). Psykholoho-pedahohichni osnovy rozvytku khudozhno-tvorchoho myslennia uchniv u protsesi mystetskoï diialnosti. [Psychological and pedagogical foundations of the development of the artistic and creative idea of a scientist in the process of mystical activity] *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskyi kolehium» imeni T. H. Shevchenka*. Vyp. 26 (182). Chernihiv : NUChK. S. 207-212.
 8. Файрстін Роджер. Що таке дивергентне мислення? LinkedIn. URL: <https://ua.linkedin.com/pulse/what-divergent-thinking-roger-firestien-ph-d--iduaf?tl=uk>
Firestien Roger (2024) Shcho take dyverhentne myslennia? [What is divergent thinking?]. Retrieved from: <https://ua.linkedin.com/pulse/what-divergent-thinking-roger-firestien-ph-d--iduaf?tl=uk> [in Ukrainian].
 9. Шмельова Т. В. Мистецтво скульптури: навчально-методичний посібник. Житомир. 2018. 201 с.
Shmelova T.V. (2018) *Mystetstvo skulptury: navchalno-metodychnyi posibnyk* [The Art of Sculpture: A Teaching Guide]. 201 p. [in Ukrainian].

Herasymenko Oleksii

<https://orcid.org/0009-0004-3611-3389>

Postgraduate student at the Department of Art Disciplines
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: oleksi679@gmail.com

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF ARTISTIC AND CREATIVE ABILITIES THROUGH SCULPTURE

The purpose of the work is to theoretically substantiate the organizational and pedagogical conditions for the development of artistic and creative abilities through sculpture.

The methodological basis of the research is general theoretical methods: analysis of pedagogical and psychological literature; comparison, systematization, generalization, interpretation of the results obtained on the research problem.

The scientific novelty lies in the fact that for the first time, the organizational and pedagogical conditions for the development of students' artistic and creative abilities through sculpture have been substantiated, taking into account their nature and the peculiarities of sculpture as a special type of fine art.

Conclusions. It has been established that artistic and creative abilities are manifested and can be revealed in various types of individual activity – in the perception of works of art, in experiencing emotions from what is seen, in transforming one's own experience of interaction with certain types of art, in creating one's own creative product. The main indicators of artistic and creative abilities are: aesthetic attitude; divergent thinking; artistic and creative imagination; practical skills and abilities in artistic activity (sculpture).

The organizational and pedagogical conditions for the development of students' artistic and creative abilities through sculpture in an art school are determined: enrichment of students' aesthetic and artistic experience – as a basic one, since the sensory-emotional, life and aesthetic and cultural experience of the individual are the foundations for the work of aesthetic imagination, its implementation in creative activity; positive motivation for artistic and creative activity; involvement of students in productive creative activity using creative tasks for the development of artistic and creative abilities; sufficient material and technical support for the process of teaching sculpture, since the effective implementation of the prerequisites is impossible without an appropriate material and technical base.

The prospects for further research in this area are the creation of a structural-functional model that will ensure the effective implementation of the development of students' artistic and creative abilities through sculpture.

Keywords: *artistic and creative abilities, pedagogical conditions, sculpture, fine arts.*

Стаття надійшла до редакції 06.04.2026

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Тамара Скорик**